ఈ జన్మకిది చాలు

చల్లా లలిత

'ఆరో నరూయేనా!' ఆశ్చర్యంతో తన కళ్ళను తనే నమ్మలేకపోయింది టైపిస్టు రేణుక 'సందేహం లేదు. ఆ కళ్ళూ, ఆ నడకా, వెయ్యిమందిలోనైనా పట్టెయ్యగలను' అనుకుంది

తన టేబుల్ ముందు నించి లేచి ఆతృతగా నరూవైపు రెండడుగులు వేసింది ఇంతలో ఎవరో మేనేజరు గారొస్తున్నారనగానే ఎవరి స్థానానికి వారు తప్పుకున్నారు రేణుకకూడా తన సీటువద్దకు వచ్చేసింది అంతవరకూ కోలాహలంగా ఉన్న ఆఫీసంతా నిశ్శబ్దమైపోయింది. అంతా తలలొంచుకుని చాలా శ్రద్ధతో తమ తమ పనుల్లో నిమగ్నమైనట్లున్నూ, మిగతా ప్రపంచంతో తమకేమీ సంబంధంలేనట్లూ కూర్చున్నారు

మేనేజరుగారు ఒక్క చిర్నవ్వు తాయం అందరినీ చిరునవ్వుతో పలకరించి తన గదిలోనికెళ్ళారు. వెను వెంటనే ప్యూను వచ్చి సెక్షన్ హెడ్‌ను మేనేజరుగారు పిలుస్తున్నట్లుగా చెప్పాడు అందరికళ్ళూ సెక్షన్ హెడ్ రామ్మూర్తిగారిని మేనేజరుగదిదాకా సాగనంపి, ఆతరువాత ఆయన సీటుదగ్గర కుర్చీలో కూర్చున్నామె మీదకు వాలాయి. అసలా ఆఫీసులోకి క్రొత్తగా ప్రవేశించిన వారెవరైనాసరే మిగతావారి (ప్యూను దగ్గరనుండి మేనేజరుగారి పి ఎ వరకూ) సుదీర్ఘ పర్యవేక్షణ నెదుర్కోవలసినదే

సన్నటి జరీఅంచు మబ్బురంగు వెంకటగిరి చీర, తెల్లజాకెట్, మెడలో ఒక బంగారు గొలుసూ ఆమె చాలా నిరాడంబరంగానూ, సన్నగా నాజూగ్గానూ ఉన్నది. చూడగానే గౌరవభావం కలిగేలా కనబడింది.

గుసగుసలు ప్రారంభమయ్యాయి.

'ఎవరావిడ?' కుతూహలాన్ని వెళ్ళగక్కాడు సుబ్బారావు

'చావ అనేదుంటే అడగరాదూ పోయీ!' వెంకన్న పంతులు వెక్కిరింపు

'మన ఆఫీసులో ఉద్యోగాని కొచ్చిం బాపతులా ఉన్నది ఇందాక ఏదో కాగితాలు రామ్మూర్తి గారి కిస్తూంటే చూశా' అన్నాడు చక్రపాణి తన పని తనానికి పొంగిపోతూ.

'అంతవరకేగా! డేట్ ఆఫ్ బర్తూ, పేరిడా కాదా, మొదలైన వివరాలు కూడా సేకరించలేక పోయారా!' వెంకన్నపంతులు హేళన

'అవన్నీ నాకెందుకూ! పెళ్ళి కావలసిన దామోదరం లాటి వాళ్ళకుగానీ' ఉడుక్కున్నాడు చక్రపాణి

'అసలావిడ కెప్పుడో పెళ్ళైందట. మొగుణ్ణొది లేసిందట అందుకే ఉద్యోగ ప్రయత్నం. అందరి కన్నా రెండాకు లెక్కువే చదివిన దామోదరం ట్రయుంఫెంటుగా ఇన్‌ఫర్మేషను ఫీడు చేశాడు

"ఏమిటీ! భలే ఛాన్సే కొట్టావ్ పో"

దెబ్బతిన్న నాగులా తలపెత్తి చూసింది రేణుక. తన పనిలో నిమగ్నమైనా అప్రయత్నంగానే వీరి మాటలు తను వింటూంది ఆమెకు వీరి అవహేళనలూ వెకిలి మాటలూ అన్నీ సుపరిచితాలే. అందుకే వారందరికీ తను కాస్త ఎడంగానే ఉం

టుంది. 'హోంసిక్‌నెస్ ఎలిమెంటొస్, 'హరుగ్గీటని పోట్నా చెటొసి' తనను గురించి వాళ్ళు చెప్పుకోడం తనకు తెలిసి మొదట్లో కొంచెం బాధపడ్డా, వాళ్ళకు ఎడంగా ఉండడమే శ్రేయస్కరమని అలాగే ఉంటూంది సరూని గురించి అలా దుష్ప్రచారం చేయడం విని సహించలేక పోయిందామె.

'ఏమిటి మీరంటున్నది?' అందామని తలెత్తి వాళ్ళ వంక చూడబోయి, సరూ కూర్చున్న దిక్కుకే తల తిప్పింది టేబుల్ మీద ఎడమ మోచేయాన్ని అరచేత చెంపానించి, తలొంచుకుని దీర్ఘాలోచనలో మున్న సరోజను చూడగానే తను ఆ 'కోతిమూతి' గుమాస్తాలను అడుగదలచుకున్న మాట కాస్తా మర్చిపోయింది రేణుక ఆమె ఆశ్చర్యానికి అంతు లేదు ఆర్నెల్ల క్రితం అమ్మకు సుస్తీగా ఉంటే నాలుగు రోజులు కాజువల్ లీవు పెట్టి వాళ్ళూర్లెళ్ళినప్పుడు గిరిజ చెప్పిన మాటలు మనస్సులో మెదిలాయి

"సరోజ పూర్వపు సరోజ కాదిప్పుడు బొత్తిగా మారిపోయింది రేణూ! ఇప్పుడామె ఓ పెద్ద బిజినెస్‌మన్‌కు భార్య ఐశ్వర్యానికి లోటులేదు ఆ ఐశ్వర్యంతో బాటూ ఆమెలో ఓ రకమైన తీవి, అతిశయమూ తొంగి చూస్తున్నాయి మేము వాళ్ళింటి కెళ్ళినప్పుడు, తనకన్నా మా ముక్కూ మొహమూ ఎరుగని వాళ్ళాయనే ఆప్యాయంగా మాట్లాడాడు. సరోజ వేషమే మారిపోయింది లిప్‌స్టిక్, బుగ్గల్ని రోజ్, కళ్ళకు మస్కారా, ఆ హెయిర్ నయిలా, స్లీవ్‌లెస్ జాకెట్, వీటన్నిటికీ తోడు పెదాల్నంటి పెట్టుకున్న ఆ కృతిమపు చిరునవ్వూ—అవన్నీ చూసేసరికి నా ఒంటిని తేళ్ళూ జెర్రులూ పాకినట్లయిందనుకో ఒక డెకొరేటెడ్ డాల్ లాగా ఉన్నదామె. మాటామంతీ లేక అలా సోఫాలో కూచుని నన్నే తదేకంగా చూస్తూంటే ఎంతో చికాకేసింది."

గిరిజ వర్ణించిన సరోజకూ, ఆఫీసులో రామ్మూర్తిగారి టేబుల్ దగ్గర కూర్చున్న సరోజకూ పోలికలే లేవు 'వాళ్ళాయనకు పెద్ద ఉద్యోగమేనాయె ఆమెకు అత్తా, ఆడబడుచూ బరువు బాధ్యత అసలే లేవు అందమైన బంగళా, ఇంటి నిండా నౌకర్లూ, వంట మనిషి, రెండు సరికొత్త కార్లూ, టెలిఫోనూ, ఫ్రిజిడేరూ, పోతులా పెరిగిన ఆ షియను కుక్కా—మొత్తానికి ఆధునిక గృహిణి కోరుకునే సరికరాలన్నీ ఆయింట్లో చూడగలమని గిరిజ చెప్పిందే! మరిక ఈమె యిక్కడి కెందుకొచ్చిందో, ఆ దామోదరమన్నట్లు భర్తతో దెబ్బలాడి కాదు కదా?' ఆలోచనల కంత రాయం కలిగిస్తూ సరోజ అప్పుడే అనాలోచితంగా తలెత్తి రేణుక వైపు చూసింది ఇద్దరూ దూరం నుండే చిరునవ్వులతో పలకరించుకున్నారు సరోజ, మొహంలో యిందాకట్నించీ దోబూచు లాడుతున్న మబ్బుతెరలు ఒక్కసారి పక్కకు తప్పుకుని తిరిగి తమ స్థానానికి చేరుకున్నాయి అప్పుడే ప్యూను వచ్చి మేనేజరుగారు పిలుస్తున్నట్లు చెప్పగా సరోజ వెళ్ళింది

ఆ తరువాత అవసరమైన కాగితాలకో ప్రైవ్ చేయడంలో నిమగ్నమైపోయింది రేణుక లంచ్ యింటర్వెల్‌లో కాగితాలన్నీ సర్ది లేవబోతూంటే సరోజే వచ్చి చేయి పట్టుకున్నది

"అబ్బ! ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకు, సరూ! ఒచ్చిన పని అయిందా? కాఫీ తాగుతూ అన్ని విషయాలూ మాట్లాడుకుందాం దా" అంటూ లేచింది

"ఓహో! మన పాట్లు చెటుకు దోస్తు దొరికిందే!" అనీ, 'ఎలా తెలుసో వాళ్ళిద్దరికీ' అనీ వినవస్తున్న కామెంట్సును విననట్లుగా మొహం పెట్టి ముందుకు సాగింది సరోజతో సహా.

హోటల్ ద్వారక్‌లో కాఫీ త్రాగుతూ కూర్చున్నారిద్దరూ, ఎదు రెదురుగా.

ఒకదాని నొకటి పెట్టుకొస్తున్న ప్రశ్న పరంపరల ప్రవాహానికి తట్టుకోలేక ఉక్కిరి బిక్కిరై పోతూంది రేణుక కానీ, ఏమడిగితే ఏమో, అని కుతూహలాన్నంతటినీ చంపుకుని చిరునవ్వుతో సరోజ మొహంలోకి చూస్తూ,

'నువ్వీ వూళ్ళో ఉన్నట్లు నాకసలు తెలీదు సుమా! మీరెక్కడా ఉంటా!' అని అతి సామాన్యంగా అడిగించి.

సరోజ కన్నార్పకుండా రేణుకనే చూస్తున్నది 'రేణూ! నువ్వీ ఆఫీసులోనే పని చేస్తున్నట్లు నేనూ ఎరుగను ఇవ్వాళ ఎంత మంచిరోజు! నిన్నీ విధంగా చూడగలుగుతానని నేనెన్నడూ ఊహించలేదు' అంటూ రేణుక చేతిని గట్టిగా నొక్కింది ఆమె కన్నుల్లోని కాంతి, పెదాలపైని చిరునవ్వూ, ఆమె ఆక్షణంలో ఎంత తృప్తీ, ఆనందమూ పొందుతూన్నదో చెప్పక చెప్పుచున్నవి

గిరిజ వర్ణించిన సరోజ ఈమేనా అని తెల్లబోయింది రేణుక అప్పటికే దామోదరం ప్రభృతులు తమ చుట్టు ప్రక్కల నున్న బల్లల్ని ఆక్రమించుకోవడం గమనించి, 'కాఫీ త్రాగు సరూ! వివరాలన్నీ సాయంత్రం మాట్లాడదాం. ఆఫీసు నుంచీ తిన్నగా మాయింటికే వెళ్దాం యివ్వాళ' మెల్లిగా ఉన్నది

'ఈ ఒక్కరోజే ఏం ఖర్మం! ఇక మకామే మీ బసకు మార్చేస్తా, మీ వారి కభ్యంతరం లేకపోతే' ఆశగా చూసింది రేణు మొహంలోకి

'మా వారెవరూ? నేనింకా సింగిలే సాయంత్రం అన్ని ఏర్పాట్లూ చేసుకుందాం అప్పుడే టైమైపోవస్తూంది' అంటూంటే తెల్లబోవడం సరోజ వంతైంది

బిల్లు చెల్లించి బయట పడ్డా రిద్దరూ దాంతో సరోజ చెప్పింది 'వీ' సెక్షన్‌లో ఉన్న టెంపరరీ వేకెన్సీలో తనను వేసినట్లు.

* * *

'అసలేం జరిగిందో మొదట్నించి చెప్పూ ఏమడిగితే ఎక్కడ నొచ్చుకుంటావోనని భయపడి చస్తున్నాను. మీ ఆయనేమో బాగా డబ్బున్న వాడేనాయె. ఆయన్నాదిలి నువ్వు ఉద్యోగం కోసం వచ్చావంటే నే న్నమ్మలేకుండా ఉన్నానే, సరూ!' తన అనుమానాన్ని బైట పెట్టింది రేణుక

అనుకున్న ప్రకారం ఆ సాయంత్రం వారి ద్వారా సరోజ ఉంటున్న హోటల్ గది ఖాళీ చేసి ఆమె సామాన్లు రేణుక యింటికి తెచ్చారు. రాత్రి భోజనాలయింతరువాత ఉన్న ఒక్క పక్క మంచం మీదా సరోజ పడుకుంటే ఆ దగ్గరే కుర్చీ వేసుకు కూచుంది రేణు.

'కథలాగా చెప్పడం నాచేతగాదు రేణూ. అసలు చెప్పుకోదగ్గ విశేషాలు కూడా ఏమీలేవు. మనశ్శాంతి లేక ఈమధ్య నేను పడుతూన్న బాధ నా శత్రువు క్కూడా కోరను మీ ఆఫీసులో టెంపరరీ వేకెన్సీ ఉన్నదని ఓనాడు మేనేజరు మావారితో అంటూంటే విని అప్లై చేశాను. మేనేజరు మావార్నెరుగును కానీ నన్నెరుగడు తరచూ మాయింటి కేదో పనుల మీద వచ్చేవాడు మావారికి నేనీ జాబ్‌కు అప్లై చేసినట్టు గానీ, అసలు నేనిక్కడి కొచ్చినట్టుగానీ తెలియదు నా అడ్రసు మాయింటి కేరాఫ్‌కు యివ్వడంతో మేనేజరు యింప్రెస్ అయి బహుశా ఆయన బంధు వెవర్నో అనుకుని యింటర్వ్యూ వగైరా గొడవలేం లేకుండానే సులువుగా ఉద్యోగమిచ్చాడు. నేను చేస్తున్న పని సబబైనదో కాదో నాకే తెలియదు కొన్నాళ్ళ పాటు విడిగా స్వతంత్రంగా గడపాలనిపించింది అంతే.' నిటూర్చింది సరోజ.

'ప్రస్తుతం యింతకన్నా చెప్పలేను. నా విషయాలన్నీ స్థిమితంగా మరోసారి మాట్లాడదాం గానీ, నీ సంగతి చెప్పు నువ్వు సింగిలే నంటావేం? నాలుగేళ్ళ నాడే నీ వెడ్డింగ్ కార్డు పంపావు కదూ నేను గ్రీటింగ్స్ కూడా పంపినట్లు జ్ఞాపకం ఆతరువాత పరిస్థితుల ప్రభావం వల్ల పాత స్నేహితులెవ్వరితోనూ కాంటాక్ట్ లేకుండాపోయింది ఇవ్వాళ నిన్నాఫీసులో కలుసుకునే వరకూ నీ విషయం నాకు తెలియనే తెలియదు అసలేమైంది? ఆమేరేజి జరుగలేదా?' ప్రశ్నించడం సరోజ వంతైంది

'లేదు'

'సారీ, రేణూ! నీ మనసు నొప్పించానేమో నన్ను క్షమించు' సరోజ నొచ్చుకున్నది

'అలాటి దేమీ లేదు సరూ! నేను పడ్డ మనోవ్యథేదో అప్పుడే పడ్డాను ఆ గాయం త్వరలోనే మానిపోయింది కానీ, దాని తాలూకు మచ్చమాత్రం మిగిలిపోయింది. అది మా మేనమామ ఏర్పాటు చేసిన సంబంధం. వరుడు రైల్వే ఆసుపత్రిలో మేల్ నర్సు కట్నం రెండు వేలందొందలు ఆటే ఆస్తిపాస్తులున్న వాళ్ళు కాను గాబట్టి ఆడంబరాలూ, ఆర్భాటాలూ కోరను సాద్దితో సెటిల్ చేయొచ్చునని మామయ్య అంచనా అమ్మకు ఆమాటే నచ్చజెప్పాడు అప్పటికే సి. ఆడదను సంబంధాలు తప్పిపోవడంతో అమ్మ నాలా బెదిరిపోయింది. నాకు పెళ్ళి కాదేమోనని

'కారణం! కొందరికి పిల్ల నచ్చితే, పిల్ల చదువు నచ్చేది గాదు. 'చదువుకున్న పిల్ల సామాన్య సంసారాల్లో ఏం యిముడుతుంది? మా అబ్బాయేం సుఖపడతాడు?' అన్న అనుమానం మా మొహాన్నే వ్యక్తం చేసేవారు కొందరికి నేనివ్వగల కట్నం నచ్చలేదు. బేరాలు పెట్టేవారు. 'సమంత్రే

ఉద్యోగార్థం మీరొచ్చే దాని కన్నా రెండు వేలెక్కువే ఇస్తామంటున్నారు. కానీ, మా అబ్బాయి మీ పిల్ల మీద మోజు పడుతున్నాడు అప్పై రెండూ వదిలేసి ఖాయం చేసేయండి' అన్నాడో పెద్దమనిషి.

'విజావికి రాజమండ్రి వాళ్ళు మాకు పోటీకి రెండు వేలెక్కువ ఇస్తామన్నారో లేదో మాకైతే తెలీదు గానీ, మాకు మాత్రం ఆ రెండున్నర వేలూ సమకూర్చడానికే చాలా కష్టమయింది. ఆ పైన పెళ్ళి ఖర్చు ఎక్కడ భరిస్తాడు అన్నయ్యెక్కడూ? అప్పటికే మా యిద్దరి చదువులకూ ఉన్న నాలు గెకరాలూ హరించుకు పోయ్యాయి. పేరుకైతే కాలేజీలో లెక్చరరన్న మాటేగానీ అన్నయ్యకొచ్చే ఆ నాలుగొందలూ మా సంసారానికే చాలేవికావు అన్నయ్య సంసారం నానాటికీ పెరిగేదేగానీ, తరిగేది కాదు యింక వెనకేయడ మెక్కడ?

'ఈ పరిస్థితులన్నీ ఎరిగున్న నేను కూడా మామయ్య తెచ్చిన సంబంధానికి ఒప్పుకున్నాను అంతేకానీ, అబ్బాయి మీద అమాంతంగా ప్రేమ పుట్టుకొచ్చి కాదు కానీ, నా కో ధైర్యముండేది సరూ! ఎవరి జీవితంలో ప్రవేశించినా, వాళ్ళకి నా సర్వస్వం అర్పించి సుఖ పెట్టగలనని కానీ ఆ అవకాశం భగవంతు డివ్వలా ముహూర్తం యింకా వారంరోజు లుండనగా అన్నయ్యకు గుండె జబ్బొచ్చింది. పెళ్ళికని సమకూర్చుకున్న డబ్బు డాక్టర్లకనీ, మందులకనీ ఖర్చుపెట్టక తప్పలేదు అన్నయ్య కోలుకునేసరికి నెల పైనే పట్టింది ఆ ముహూర్తం తప్పిపోయింది కానీ మా ఆర్థిక పరిస్థితి మాత్రం కోలుకోలేదు ఖర్చు పెట్టిన డబ్బు పూడ్చలేకపోయ్యాము ఇక నా పెళ్ళి ఆగి పోవలసి వచ్చింది అప్పుడు అన్నయ్య పడే మనో వ్యథ చూడలేకపోయ్యాను సాహసించి, అమ్మకూ, అన్నయ్యకూ తెలియకుండా మేళ్ సర్మగారికో ఉత్తరం వ్రాశాను, పరిస్థితులన్నీ వివరిస్తూ అమ్మా అన్నయ్యలు నా పెండ్లి విషయమై పడే బాధ తెల్పుతూ, ప్రస్తుతం బ్యాంకులో మిగిలిన ఒకటిన్నర వేలతోనైనా సరిపెట్టుకుంటే మిగతావి, అన్నయ్య తరువాత నిదానంగా సర్దుతాడనిన్నీ అలా ఒకవేళ చేయలేకపోతే నేనైనా జాబ్ చేసి అన్నయ్య మాట నిలబెట్టుతాననిన్ని వ్రాశాను నేను చేసిన పనిలో దోషమేమిటో ఈనాటికీ బోధపడలేదు కానీ, అది అపార్థానికి దారి తీసింది.'

'ఏం జరిగింది?' పడుకున్నదల్లా లేచి కూర్చుంది సరోజ

'ఆ ఏముందీ జరగడానికీ అతనా ఉత్తరాన్ని తండ్రికి చూపాడు గావాల్ను, మరో నాలుగు, రోజుల్లో అతని తండ్రి మరో యిద్దరు పెద్ద మనుష్యులను కూడబెట్టుకుని మాయింటికొచ్చాడు, ఆ సమయంలో మామయ్యకూడా అక్కడే ఉన్నాడు నా ఉత్తరాన్ని మా వాళ్ళందరికీ చూపి, మీ పిల్ల తనంతట తానే వ్రాసిందో, మీరె ఆమె చేత యిలా వ్రాయించారో మాకైతే తెలీదుకానీ, యిక మీ సంబంధం మాక్కర్లేదు యింకా పెళ్ళి కాకముందే మావాణ్ణి కంట్రోల్లో పెట్టాలని చూసింది ఏదో ఎబ్బందుల్లో ఉన్నారు గావాల్ను

ఈ జన్మ కిది చాలు

పిల్లను కట్టడి చేసుకుంటారని స్వయంగా వచ్చాము లేకపోతే మేము రావలసిన పనేలేదు' అని తన దయార్ద్ర హృదయాన్ని చాటి చూపించాడు అమ్మ ప్రాణ్పడిపోయింది అన్నయ్యకు నోట మాటా రాలేదు మామయ్య మండిపడ్డాడు.

'ఏం, మేమంతా చచ్చామనుకున్నావా? పెద్దరిక మంతా నీ నెత్తినేసుకు ఈ పని చేశావ్? ఇక ఈ జన్మలో నీ పెళ్ళైనట్టే!' నానామాటలన్నాడు అప్పటికే నా ప్రాణం అవమానంతో సగం చచ్చి పోయింది మామయ్య మాటలు నన్ను మరీ క్రుంగదీశాయి గదిలో కెళ్ళి తలుపేసుకుని ఎంతగా ఏడ్చానో ఎవ్వరూ యెరుగరు

"ఎవరికి మనస్తాపం లేకుండా చేద్దామని ప్రయత్నించానో వారికి మరింత బాధ కలిగించాను, నా తొందరపాటువల్ల ఇక ఈ బ్రతుకు నిరర్థక మనిపించింది చచ్చిపోదామనుకున్నాను కానీ చావడ మంత తేలికైన పనికాదు దానిక్కూడా మనో ధైర్యం కావాలని అప్పుడు గుర్తించాను, సరూ!"

'నిజమే' నిట్టూర్చింది సరోజ

'నా బి ఎ సర్టిఫికేటూ, నో జత చీరెలూ, కొద్ది డబ్బూ చిన్న పెట్టెలో సర్దుకుని అర్ధ రాత్రి ఎవరికీ తెలియకుండా స్టేషను చేరుకున్నాను అమ్మకూ, అన్నయ్యకూ మాత్రం నేను బ్రతికే ఉన్నాననీ, నన్ను వెతికించే ప్రయత్నాల్లు చేయ వద్దనీ, వారికి నా ముఖం చూపలేననీ, నన్ను క్షమించమనీ జాబు వ్రాసిపెట్టి హైదరాబాద్ వచ్చేశాను ఇక్కడికి రాగానే నేను చేసిన దేమిటంటే యిల్లు వెతకడం ఆశ్రయమంటూ ఒక టేర్పడిన తరు వాత ఉద్యోగ ప్రయత్నం చేయవచ్చని నా వూహ లేకపోతే ఈ మహాపట్టణంలో ఒంటరి స్త్రీలు గౌరవంగా బతగ్గలరా? అదృష్టవశాత్తూ రైల్లో పరిచయమైన ఒకామె ద్వారా ఈ గది దొరికింది ఇక్కడ దాదాపు నెల్లాళ్ళు దిక్కు తెలియని పక్షిలా అల్లాడిపొయ్యాను చేతనున్న ఒక గాజులజత, మా నాన్నగా రుండగా చేయించిన గొలుసూ కొన్నా ళ్ళాదు కున్నాయి ఇంటివారికి వంట పనుల్లో చేదోడువాదోడుగా ఉంటూ వారి సదభిప్రాయాన్ని సంపాదించాను బన్ను మాత్రం తిని కొన్నాళ్ళూ మంచినీళ్ళు సోడాలతో కొన్నాళ్ళూ గడుపుతూ ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు చేశాను అప్పుడు, అంటే, నాలుగేళ్ళనాడు, మన ఆఫీసులో మరో మేనేజ రుండే వారు చాలా మంచివాడు ఆయన ఈ ఎదురు డాబాలో ఉండేవారు ఒక నా డాయన భార్యకు నా బాధంతా చెప్పుకుని ఏడ్చేశాను (ఆవిడె కూడా నేను వంట పనులకు అప్పుడప్పుడు సాయం వెళ్లే దాన్నిలే) మరి ఆయనతో ఏం చెప్పిందో ఏమో, ఆ యిల్లాలు, నా క్వాలిఫికేషన్లన్నీ కనుక్కుని మరో వారం రోజుల్లో తమ ఆఫీసులోనే టెంపరరి వేకె న్సీలో యల్ డి. సి గా వేయించారు అప్పట్నించీ ఎవరు శలవుపెట్టినా వారి స్థానంలో నన్నేసేవారు అలా ఆఫీసు పనుల్లో బాగా తర్ఫీదయాను ఆయన సలహామీదనే నైట్ క్లాసెస్‌కు వెళ్ళి టైపూ షార్టుహాండూ పరీక్షలకు కట్టి గట్టెక్కాను. టైపిస్టుగా ఒక నాడాది క్రితమే పెర్మనెం టైంది రోజులు నో రకంగా గడిచి పోతున్నాయి ఆ దంపతుల చలవ వల్ల ఆ తరువాత ఆ మేనేజరు గారికి బదిలీ అయింది ఈయనొచ్చారు" భారంగా నిట్టూర్చింది రేణుక.

'మీ వాళ్ళకు తెలుసా నీ విక్కడున్నట్లు?'

'ఆ! నేను కాస్త నిలద్రొక్కుకోగానే నా వివరా లన్నీ వాళ్ళకు వ్రాశాను ప్రతి నెలా జీతంలో కొంత వెనకేసి, రెండొందలూ, మూడొందలూ కాగానే అన్నయ్యకు పంపుతూ ఉంటాను.'

'అమ్మ నిక్కడకు తెచ్చుకోక పోయ్యావా నీకు సాయంగా ఉండేవారుగా?'

'లేదు సరూ! అమ్మ యిక్కడుండ లేదు. ఆమె పెద్దదై పోయింది మనుమలూ, మనుమ రాండ్ర మధ్య కాలం వెళ్ళబుచ్చాల్సిన రోజులు. పైగా అన్నయ్యకిక పూర్వపు జబ్బు అప్పుడప్పుడు తిరగబెడ్తూ ఉంటుంది ఆమె అక్కడుండాల్సిన మనిషి నేనే వీలైనప్పుడల్లా వెళ్ళి చూసొస్తుం టాను'

'మరిక పెళ్ళిమాట తలపెట్టలేదా?'

'చేసుకునే వాళ్ళుండొద్దూ ముప్పై ఏళ్ళు దాటుతున్నాయి నా కూడా ఇక ఈ జన్మ కిదే చాలు ననిపిస్తుంది'

'ఆఫీసులో అంతమంది మగాళ్ళున్నారు గదా! అందులో ఏ ఒక్కరూ ముందుకు రాలేదా?'

'పిచ్చిదానా! ఆఫీసులోని మగాళ్ళంతా మనతో సరదాగానూ, కులాసాగానూ కాలం గడిపేందుకు తయారుగా ఉంటారు గానీ, వివాహమాడటానికి సుముఖంగా ఉంటా రనుకుంటున్నావా? వారిలో పెళ్ళి కాని వాళ్ళూ, కానివాళ్ళూ, చాలాసార్లు నన్ను తమతో సినిమాలకు రమ్మనీ, కాఫీ హోటళ్ళకు రమ్మనీ పిలిచేవారు నే నందరికీ మొదట్నించీ దూరంగానే ఉండటంతో నాకేవేవో పేర్లు పెట్టి నా ఎదురుగ్గానే పెద్దగా చెప్పుకుని సంతోషిస్తూ ఉంటారు అవన్నీ నేను లక్ష్య పెట్టడం మాని చాలాకాలమైంది

'ఏం చేస్తాం! మన సమాజంలో స్త్రీ పాత్ర చాలా అల్పమైనది పురుషునితో సమానమైన తెలివితేటలు కలిగుండీ, వాటిని ఉపయోగపరచు కునే అవకాశాలకు దూరమైంది ఒంటరిగా మనల్ని మన కాళ్ళమీద నిలబడనీయరు పోనీ, వివాహ వ్యవస్థలోనైనా సుఖశాంతులను పొందుతుందా అంటే దానికి సమాధానం నువ్వు చెప్పాల్సిందే, నీ అనుభవాన్ని బట్టి"

'సరి సరి! నా అనుభవాలూ నేనూ నేనూ నో మనిషినే, నాదీ నో జీవితమే!' నిట్టూర్చింది సరోజ

"ఏమ్మా! మీారు ప్రేమించి పెళ్ళాడారటగా. మీ ఆయన నీ కనుసన్నల్లో మెలగుతాడట నిన్నో దేవతలా ఆరాధిస్తాడట. అసలు కాలు క్రిందే పెట్ట నీడట అథవా, పెట్టాల్సొచ్చినా పువ్వుల్లో నడి పిస్తాడట ఇంటినిండా నౌకర్లూ నీకేమే సరూ! అలా గంటున్నారా?"

'అవునవును బయటి ప్రపంచానికి కనబడే

దంతవరకే అది ఆరాధనో, అణగార్చడమో అయోమ యిస్తున్న వాళ్ళకు తప్ప బయటి వాళ్ళకేం తెలుస్తుంది! పొద్దుపోయింది పడుకో మళ్ళీ పొద్దున్నే ఉండనే ఉందిగా డ్యూటీ' అంటూ మాటమార్చింది

ఆ పూటకు చాప పరచుకుని, రేణుక ఎంత వారిస్తున్నా వినకుండా కిందే పడుకుంది

'క్రింద పడుకోడానికి ఒంకితే ఎల్లా? ఇక ముందు ముందెన్ని యిబ్బందు లెదుర్కోవాలో' అన్నది

'నీకేం ఫరవాలేదులెద్దూ నే నున్నంత కాలం' ధైర్యం చెప్పింది రేణుక

* • *

ఆరోజు రేణుక ఆఫీసు నుండి వచ్చేసరికి మంచం మీద బోర్లా పడుకునుంది సరోజ దిండులో దూర్చిన ముఖాన్ని బలవంతంగా తన వైపు త్రిప్పి చూచింది మొహమంతా వాడిపోయింది ఏడ్చింది గావాల్ను? కళ్ళు బాగా వాచి ఉబ్బి ఉన్నాయి బుగ్గల మీద యింకా కన్నీటి చారలు కన్పిస్తూనే ఉన్నాయి

"ఏం జరిగింది, సరూ! నాతో చెప్పకుండానే వచ్చేశావు? నీ కోసం చాలా సేపు చూసి చూసి ఏమైపోయ్యావో తెలియక ఎంత కంగారు పడ్డానో తెలుసా! ఆఫీసు తలుపులన్నీ వేసేస్తూంటే, ఏమీ తోచక గేటు దగ్గర కాపలావాణ్ణి అడిగితే చెప్పాడు నువ్వు మధ్యాహ్నమే వెళ్ళినట్లు నాతో మాట మాత్రమైనా చెప్పకుండా వచ్చేశావేం, సరూ! పైగా వీధి తలుపులు చేరవేసే ఉంచావు! ఎవడైనా లోపల జొరబడితే?" ఆమె స్వరంలో విసుగుదలా, కోపమూ, దిగులూ వ్యక్తమవుతున్నాయి సరోజ మళ్ళీ చిన్నపిల్లలా దిండులో తలదూర్చి వెక్కి వెక్కి ఏడ్వసాగింది మంచం మీద ఆమె ప్రక్కనే కూర్చుని రెండు చేతుల్తోనూ బలంగా తన వైపు త్రిప్పుకో ప్రయత్నించింది రేణుక కానీ, సరోజ దిండుకు ఎల్లిలా మరింత గట్టిగా అతుక్కు పోవడంతో గత్యంతరం లేక ఆమెను వదిలేసి వంటగది వేపు నడచింది స్టౌ అంటించి స్నానానికి నీళ్ళూ, కాఫీ వగైరాలు తయారు చేసి హాల్లో లైటు వేసింది అప్పటికే టైము ఏడు దాటింది. ప్రక్కవాళ్ళ రేడియో నుండి వార్తలు వినవస్తున్నాయి

'సరూ! ముందు కాస్త కాఫీ త్రాగి స్నానం కానీ బడలిక తీరుతుంది వివరాలన్నీ తరువాత మాట్లాడదాం' అన్నది

ఆట్టే బలవంతం లేకుండా మౌనంగా కాఫీ త్రాగి స్నానానికి లేచింది సరోజ ఈలోగా అన్నం కూరా, చారూ చేసి వచ్చి కూచుంది రేణుక

'ఊ! ఇప్పుడు చెప్పు, ఏం జరిగిందో'

గోడకు తగిలించిన అద్దంలోకి చూస్తూ దువ్వెనతో పాపిడి సవరిస్తోంది సరోజ

నువ్వానాడన్నావు జ్ఞాపకముందా, మన సమాజంలో స్త్రీపాత్ర దీనాతిదీనమైనదని? ఆ సత్యం నాకివ్వాళ పూర్తిగా అనుభవానికొచ్చింది ఇంతకు ముందు నా వ్యక్తిత్వానికే లోపం రాకుండా స్వతంత్రంగా బ్రతగ్గలననుకున్నాను కానీ, అది నా విషయంలో ఒక చెరగని కల మాత్రమే అని తెలుసుకున్నాను ఆనాడడిగావు, నిక్షేపమైన సంసారాన్ని, అతోధరిచే భర్తనూ వదిలొచ్చి వెందుకని. "ఆ విషయం ప్రస్తావించడ మప్పుడిష్టం లేక అసలాట తప్పించాను ఎందుకొచ్చానో చెప్తాను విను నా లోపాల్ని నా అంతట నేనెప్పటికీ గ్రహించలేను అద్దం తన ప్రతిబింబాన్ని మరో అద్దంలోనే తప్ప చూడలేదు చిన్నప్పట్నించి నన్నూ, నా స్వభావాన్నీ బాగా ఎరిగున్న దానివీ, నన్ను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోగల దానివీ నువ్వే నా లోపాల్ని ఎత్తి చూపి నాకో సరియైన దారి చూపగలదానివి కూడా నువ్వే'

జడ అల్లడం పూర్తి చేసి రేణుక ప్రక్కనే మంచం మీద కూచుంది సరోజ

'పొద్దున ఆఫీసు కెళ్ళగానే మూడు ఉత్తరాలు నా టేబిల్ మీద కనబడ్డాయి మూడూ ఆహ్వాన పత్రికలే ఒకటి సుబ్బారావుది. సాయంత్రం ఆరు గంటల సినిమాకూ, ఆ తరువాత హోటల్లో కలిసి భోజనం తన మనస్సేమీ బాగలేదట కనుక నా కంపెనీలో సేద తీర్చుకుందామని ప్రయత్నమట అన్యథా భావించకూడదని మనవి చేసుకుంటున్నాడట రెండవది దామోదరంవద్ద నుండీ— సాయంత్రం సరదాగా పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌కు వెళ్దామని—నేను మొరోజుగా ఉంటే చూడలేకుండా ఉన్నాడట ఇక మూడవది వేణుగోపాలరావుది ఇతను నేరుగా తన యింటికే ఆహ్వానించాడు తన భార్య నన్ను చూడవమని రోజూ అడుగుతుందట నిష్కారం మాడుతుందట కనుక ఈరోజు తప్పక తనను నిరుత్సాహ పరుచక, తన కోసం తన భార్య కోసం ఆ ఆహ్వానాన్ని మన్నించాలట

'ముగ్గురూ సాయంత్రం అయిదు గంటలకు నన్ను [illegible] నేని ఉంచావసి, మన ఆఫీసులోనే పనిచేసే గిట్టని తోటి గుమాస్తాలు తెలిసిపోయి పుకార్లు పుట్టిస్తారని వ్రాశారు నాకు నీ అనుభవాలు జ్ఞాపక మొచ్చి నవ్వొచ్చింది వాటిని ప్రక్కకు పెట్టి - కాగితాలతో బాదుకుపోగాను. ఇంతలో దామోదరం వచ్చాడు 'ఏం కావాల'ని అడిగాను. వెకిలిగా నవ్వుతూ, 'మరి నాకేం సమాధానం చెప్తారు?' అన్నాడు నాకు విపరీతమైన కోపమొచ్చింది ఆ కోపంలో నోట మాట రాలేదు

'మీరు కోపంలో కూడా అందంగానే కన్పిస్తున్నారు మళ్ళీ మధ్యాహ్నం వస్తా, మీ కోపం తగ్గిన తరువాత!' అంటూ వెళ్ళాడు ఎంత ధైర్యం!

నేనెందుకు కత్తున్నొక్కమాట కూడా అనలేకపోయ్యాను? అతనికి తగిన సమాధానం చెప్పలేకపోయ్యాను? ఉక్రోషంతో నా కళ్ళల్లో నీరు తిరిగినా తమాయించుకుని కూర్చున్నానో లేదో, వేణు గోపాలరావు, 'ఏమండీ! నా లెటరందిందా? ఇవ్వాళ నన్ను నిరుత్సాహ పరచరు గదా!' అంటూ నాకు చాలా దగ్గరగా వచ్చి నుంచుని, నా చేతిని తన చేతితో గట్టిగా నొక్కి, నేనా షాక్ నుండి తేరుకునే లోగా గబగబా వెళ్ళిపోయ్యాడు ఏమిటి వీరి వత్తిడి? ఎందుకా చొరవ? వాళ్ళతో నేనొక్కనాడూ మాట్లాడి ఎరుగనే? నా మనస్సు చాలా వికలమైంది అప్పుడు నా చుట్టుపట్ల సీట్లలో ఆట్టే మంది లేరు కానీ ఉన్న ఒకరిద్దరూ భావగర్భితంగా నవ్వుకోడం నాకంటబడింది అవమానంతో క్రుంగిపోయ్యాను అక్కడికక్కడే దగ్ధమైపోతే బాగుండుననిపించింది అప్పుడే పులి మీద పుట్ర లాగా, మేనేజరుగారు పిలుస్తున్నారంటూ కబురు తెచ్చాడు ప్యూను [illegible] పని చేయడంలేదు యాంత్రికంగా [illegible] మేనేజరు గదిలో కాలు పెట్టిన నేను అక్కడ [illegible] చూసి [illegible] ఎక్కడున్నానో ఏం చేస్తున్నానో అన్న పరిజ్ఞానమే లేకపోయింది అలాగే [illegible] ఆయన కుర్చీలోంచి లేచి కాలుస్తున్న సిగరెట్టును కాలి క్రింద వేసి నలిపి వేశారు [illegible]

[illegible]
ఆయన అలా చూసినప్పుడు నేను గడ్డకట్టుకు పోతాను. నాకు నెర్వస్‌నెస్ వచ్చేస్తుంది ఆయనతో బాటూ మేనేజరు కూడా లేచాడు మేనేజరు వైపు తిరిగి కర్కశంగా, 'ఈమె! మనస్సు పనిగా లేక ముప్పుతిప్పలు పెడుతున్నది అన్ని వివరాలూ తరువాత మాట్లాడదాం. సాయంత్రం యింటి దగ్గర కలుసుకోండి' అంటూ సమాధానం కూడా ఆశించక వెళ్ళిపోయ్యారు' అది ఆజ్ఞ!

మేనేజరుకు నన్ను గౌరవించాలో లేక ఈసడించాలో తోచక గాబోలు

'ఈపూటకు మీరింటికెళ్ళి రెస్టు తీసుకోండి' అని సలహా యిచ్చాడు

ఆ తరువాత ఎలా బస్సెక్కి యిల్లు చేరానో నాకే తెలియదు ఇవ్వాళ జరిగిన సంఘటనలు ఒకదాని తరువాత ఒకటి నన్ను మరీ మరీ కలవరపెట్టేసయ్యి ఇదీ జరిగిన విషయం ఇప్పుడు నన్నేం చేయమంటావో చెప్పు!" అవ్వాళ జరిగినదంతా పూసగుచ్చినట్టు చెప్పింది సరోజ

"బాగుంది. నువ్వు [illegible] యిలాగే [illegible] లొంగావో నీ వెనుక ఇక ఆఫీసులో ఆ కోతి మూకంటావా, వాళ్ళు ఒక్కోసారి ఆడబలుక్కుని తలో రాయీ విసిరే రకాలు. మన దేశ స్త్రీ పురుషుల్లో రాన రాను వివేకమూ, విచక్షణా క్షీణిస్తోన్నాయి ఆడవాళ్ళంటే మగాళ్ళకి అలుసు అందులో చదువుకుని స్వతంత్రంగా [illegible] ఆడవాళ్ళ విషయంలో వాళ్ళు మరీ హేయంగా ప్రవర్తిస్తారు దానికి పెద్ద ఆశ్చర్యపడనక్కర లేదు స్త్రీ నైతిక పతనం [illegible] ఆమెను వెంటాడి, వేధించి, ఆ తరువాత [illegible] స్త్రీ మగ దక్షతలో ఉండాలి ఆమెకు స్వతంత్రత కూడదు' అని చాటుతూ ఉంటారు [illegible] మన స్త్రీల ప్రవర్తన కూడా అలాగే ఉంటూంది కనుకనే స్త్రీ పురుషులు [illegible] కనుమరుగై [illegible] ఒకరి నొకరు మన్నించగల మనోవికాసం పొందే వరకూ, మనకూ మన దేశానికీ ముక్తి లేదు కాబట్టి, పిచ్చి సరూ! ఆఫీసులో గుమాస్తాల ప్రవర్తనకు నువ్వు కలవర పడకూడదు వాళ్ళెంత? వాళ్ళ సంస్కారమెంత? అంతెందుకూ? మన కుటుంబంలో మనతోబాటూ పుట్టి పెరిగిన మన అన్నదమ్ములుగాని, మనకు తాళి గట్టిన భర్తగానీ మనల్ని స్త్రీలుగా ఎంత గౌరవించగలుగుతున్నారు చెప్పు?" ఉద్రేకంతో రేణుక మొహం ఎర్రబడింది

"నిజమే! కానీ మన మగాళ్ళు మనల్ని గౌరవించనక్కర లేదు ఆదరించి అభిమానించితే చాలు వారినీ, వారి ఆంక్షలనూ వదిలి కృత్రిమతతో నిండిన ఈ ప్రపంచంలోకి ఒంటరిగా రావడానికి ఏ స్త్రీ కూడా సాహసించదు ఆదరణా, ఆప్యాయతా లోపించిననాడే, ఆమెలో అవమానం అంకురిస్తుంది అది నెమ్మదిగా మొదట్లోనే త్రుంచివేయకపోతే యిద్దరి జీవితాలూ సుఖవంతం కావు" నిట్టూర్చింది సరోజ

ఎప్పుడూ నేను [illegible] యిక్కడి నుండే చెప్ప [illegible] ఈ జీవితంతో నిన్ను కలవాలని, నీతో నా పరిస్థితులు చెప్పుకోవాలని అను

ఈ జన్మ కిది చాలు

నాశనాన్ని కలుగబోదు నేనెందుకిలా నువ్వన్నట్టు, 'ప్రేమించే భర్త' నొదలి వచ్చేశానో చెప్తాను విను" రేణుక వింటోంది—

"మన సీనియరు శేఖరు నీకు జ్ఞాపకమున్నాడో లేదో అతను మాకు దూరపు బంధువు కూడా. అప్పుడు అతను స్టూడెంట్సు యూనియన్ ప్రెసిడెంటు లేడీ స్టూడెంట్సు తరపున సెక్రటరీగా అతనితో నా ప్రథమ పరిచయం జరిగింది అప్పట్నించీ ఎన్నో సందర్భాల్లో అంటే కాలేజీ ఫంక్షన్స్‌లో స్పోర్ట్సు డే, కాలేజిడే, డిబేట్సూ, యింటర్ కాలేజియేట్ కాంపిటిషన్స్ వగైరా ఫంక్షన్సులో మేమిద్దరం తరచూ తారసపడేవాళ్ళం నాతో మాట్లాడవలసిన ఏ అవకాశాన్నీ అతను జారవిడిచే వాడు కాదు ఇతర్లతో జరుగగల పనులు కూడా నాతో సంప్రదించి, నా సలహాపైన జరిపించేవాడు

"మొదట్లో గమనించకపోయినా, మేమిద్దరమూ ఒకరినొకరు ఆకర్షిస్తున్నట్లు గ్రాడ్యుయేట్‌గా తెలుసుకున్నాను కానీ అతనెన్నడూ నా విషయంలో తన అభిప్రాయాన్ని బయటపెట్ట లేదు అందుకే నేను కూడా నా భావాలు నాలోనే యిముడ్చుకుని పూరుకున్నాను కానీ, అతని ఫైనల్ పరీక్ష అవగానే పట్టుబట్టి వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళ ద్వారా సంప్రదింపులు జరిపించి మా పెళ్ళి నిశ్చయం చేయించాడు అతని తల్లి అతని చిన్నతనంలోనే పోయారట ఒక్కడే కొడుకు కావడంతో తండ్రికి మా సంబంధం ఏమాత్రం యిష్టం లేకపోయినా ఒప్పుకున్నారు నిజానికి ఆస్తిలోగానీ, హోదాలో [illegible] వాళ్ళతో సరితూగగలవాళ్ళము కాము [illegible] ఇండియాలోనేగాక జపానులో కూడా పెద్ద వ్యాపారం గలవాళ్ళు శేఖరు [illegible] నా వివాహం అతనితో [illegible] జరిగింది ఆ తరువాత నా చదువు పూర్తయ్యే దాకా అమ్మా వాళ్ళ దగ్గరే ఉన్నాను ఈలోగా శేఖర్ కూడా వ్యాపార విషయాల్లో బాగా తర్ఫీదయ్యారు వాళ్ళ నాన్నగారి దగ్గర.

"నా ఫైనల్సు పరీక్షలయ్యాక మామగారు [illegible] మద్రాసు [illegible] మద్రాసులో అడయారులో విశాలమైన పెద్ద బంగళా ఉన్నది శేఖరూ, మామగారూ, నేనూ ఇంటి మనుష్యులం మేం ముగ్గురమే అయినా మాకు మూడింతల మంది యింటినిండా నౌకర్లుండేవాళ్ళు అప్పుడే ఏచీకూ చింతా లేకుండా ఓ ఆరు నెలలపాటు చాలా సుఖంగా గడిపాము బహుశా, ఆ ఆరునెలల్లో శేఖర్ని ఎక్కువగా ప్రేమించడం నేర్చుకున్నాను అతను కూడా నన్నలాగే చూసేవాడు కానీ యింతలో మా మామగారు అకస్మాత్తుగా గుండె ఆగి చని పోయ్యారు ఆయన పోవడంతో, వ్యాపార వ్యవహారాలను చక్కబరచేందుకూ, మా వారు జపాను వెళ్ళవలసి వచ్చింది దాదాపు ఏడాదిపాటు ఆయన జపానులో గడిపారు నేను అమ్మ దగ్గరకు వెళ్ళి పోయ్యాను

'జపాను జీవితం శేఖర్ని బాగా మార్చివేసింది.

ఆ ఏడాదిలో అతను నాకు ఒకటో రెండో జాబులు మాత్రం వ్రాసివుంటాడు ఎగ్జాగరేషన్ కాదు. నేను వ్రాసిన వాటికి జవాబులనలేం [illegible] ఆ సమయంలో మరి దోవా గానక నేను అల్లాడి పోయ్యాను జపాను నుండి తిరిగి వచ్చిన తరువాత అంటే దాదాపు నాలుగేళ్ళక్రితం నన్ను యిక్కడికి తెచ్చారు

మా బంగళా బంజారా హిల్స్‌లో నువ్వు [illegible] నాకేలోటూ లేదు శేఖర్ నిజ స్వభావం అతనితో దాంపత్య జీవితం ప్రారంభించాకనే నా కర్థమవు [illegible]

'జపాన్ నుండి తిరిగొచ్చిన శేఖర్ పూర్తిగా మారిపోయ్యాడు అతని అభిరుచులూ ఆహారాలూ. పాశ్చాత్య సంస్కృతినీ, వారి ఆచార వ్యవహారాలనూ, వారి స్త్రీలనూ అనుకరించడం అలవాటు చేసుకున్నారు అంతేకాదు మన దేశ స్త్రీలు కూడా వారిని అనుకరించితే అభివృద్ధి చెందగలరని అతని అభిప్రాయం. కాని భారత స్త్రీ అభ్యుదయమూ, భారత దేశ సంస్కృతి మొదలైన ప్రోగ్రెసివ్ ఐడియాస్‌లో అతనికి ఒక నిశ్చితాభిప్రాయం ఉన్నట్లు కనబడలేదు. అందుకు అతనెప్పుడూ అభిరుచి లేదా [illegible] అయ్యాము.

"నేను చాలా ఆధునికంగా అలంకరించుకోవాలని అతను కోరేవాడు అంతే కాదు [illegible] రోజూ కొత్త కొత్తగా కేశాలంకరణ చేయమనే వాడు ఒక్కొక్కరోజు [illegible] డ్రెస్ వేసుకోవాలి నా కష్టం చెప్తే [illegible] కాదు కూడదని ఒక బ్యూటీ స్పెషలిస్టుని యింట్లో పెట్టాడు నన్ను అలంకరించడానికి ఆమె [illegible] ప్రతి రోజూ [illegible] ఒక్కొక్క [illegible] ఆమెకు చూపి అట్లాగే నన్ను తయారు చేయమని ఆజ్ఞాపించే వాడు ఆమె తన చాతుర్యం చూపేది అందులో నా యిష్టాయిష్టాల ప్రమేయమేమీ వుండేదికాదు ఆయనకు నచ్చిన విధంగా మలిచిపెట్టడానికి నేనొక [illegible] మాత్రమే అతని [illegible] నేనెందుకు కావాలని అతన్ని సంతోష పెట్టడానికి [illegible] తీరుగా నడుచుకునేదాన్ని. ఆమె అలంకరించిన తీరుగా ఉండేదాన్ని ఆ అలంకరణ — పెదాలకో రంగు, బుగ్గలకో రంగు, కనురెప్పలకో [illegible] ఎప్పుడెప్పుడు [illegible] కూడా రంగు అద్దుతూ [illegible] ఆమె రంగులో ముంచి తీసిన బొమ్మలా గుండేదాన్ని అలా అలంకరించుకుని బయట ప్రపంచానికి కనబడడానికి నాకు చాలా సిగ్గుగా, అవమానంగానూ ఉండేది [illegible] నౌకర్లకు కనబడడానికి కూడా [illegible] ఏడుపు వచ్చేదాన్ని కాని [illegible] నా బాధ అతనితో చెప్పుకునే అవకాశమైనా యిచ్చేవారు కాదు [illegible] అతను నాకు చాలా [illegible] ఆఫీసు నుంచీ వచ్చేప్పుడు ఒకరిద్దరు స్నేహితుల్ని వెంటబెట్టుకొచ్చేవాడు వాళ్ళని డ్రాయింగ్ రూములో కూర్చోబెట్టి [illegible] చెయ్యాలి [illegible] కబుర్లు చెప్పించి [illegible] కాదు.

కొత్తిమీరతోటలా నిండా (బాండీ, విస్కీ, బీరుబాటిళ్ళు ఎప్పుడూ ఉండేవి వాళ్ళ సరదాగా కాస్సేపు గడిపి క్లబ్‌కని లేచేవాళ్ళు, ఇతనూ తయారయి వాళ్ళతో వెళ్ళేవాడు ఆ పోవడం యిక రాత్రి ఏ రెండు గంటలకో యిల్లు చేరేవాడు అప్పుడైనా మామూలు స్థితిలో కాదు స్త్రీగా నా అవసరమున్న నాడు నన్ను బలవంతంగా నైనా సరే పొందేవారు లేని నాడసలు నా ముఖమైనా చూసేవారు కాదు నాకు కాలక్షేపమెలా జరుగుతున్నది, నేను తిన్నానా, లేదా, ఒంటరిగా ఎలా ఉండగలుగుతున్నాను, మొదలైన ఆలోచనలతనికి తట్టేవి కావనుకుంటాను ఇంటి నిండా నౌకర్లున్నారు వాళ్ళే నాకు కంపెనీ వాళ్ళు నాకు కావలా బహుశా, కడుపునిండా తిండీ, మంచి మంచి చీరెలూ, నగలూ, ఒళ్ళొంగకుండా చాకిరీకి మనుష్యులూ సమకూడితే, స్త్రీకి యిక జీవితంలో కోరదగిన దేమీ ఉండదను కున్నారేమో ఆ ఒంటరితనంతో ఒక్కోసారి నాకు పిచ్చెత్తుతుందేమో అనిపించేది '

'ఏం! చుట్టుపట్ల ఎవరితోనూ స్నేహం చేయలేక పొయ్యావా?' రేణుక ఆశ్చర్యంతో కూడిన ప్రశ్న

'చెప్తాను ఆవిషయం కూడా సరే అలా రాత్రి రెండింటి కొచ్చిన మనిషి యిక తెల్లవారి ఏ తొమ్మిదింటికో లేచి ఆఫీసుకు తయారయ్యేవారు ఆయన బ్రేక్‌ఫాసు పదార్థాలన్నీ బట్లరు చూసుకునేవాడు సాహసించి నేనోమారు బెడ్‌కాఫీ పట్టుకెళ్తే చేత్తో ఒక్క నెట్టు నెట్టారు వేడి కాఫీ నా వేళ్ళమీద పడింది కప్పు బద్దలైంది ఆ తరువాత ఎన్నడూ అంత చనవు తీసుకో ప్రయత్నించ లేదు

'చాలా తరచుగా మా యింట్లో డిన్నర్లు యిచ్చేవారు నాకు తెలియని ఆడామగా అతిథులు చాలా మంది వచ్చేవారు వారిలో పెద్ద పెద్ద బిజినెస్ ఫరమ్సుకు చెందిన అధికార్లూ, ఫారినర్సూ యింకా ఎవరెవరో ఉండేవారు డాన్సులు, డ్రింకులు— వీటితో రాత్రుళ్ళు ఒకటీ, రెండూ గంటలయ్యేది అప్పుడు నా పాత్ర— శేఖర్ కోరినట్లుగా ముస్తాబయి, వచ్చిన వారందరినీ తగిన విధంగా సత్కరించడం నన్నందరికీ మిసెస్ శేఖర్ ఎం ఎ గా పరిచయం చేయడంలో మామూలోవిధమైన గర్వం కనబరచేవారు

'ఇంట్లో మనలే మా అల్సేషియన్ కుక్కకూ, నాకూ తేడా ఏమిటా అనిపించేది దాన్ని నౌకర్లు బాగా మేపి ఎప్పుడూ శుభ్రంగానూ చూడ ముచ్చటగానూ తయారు చేసి ఒక షోపీస్‌లా పెట్టేవారు దాన్నూ నేనూ అంతేగా! లేటెస్ట్ మోడల్ నగలు గానీ, చీరెలుగానీ షాపుల్లోకి రాగానే మా యింటికి పంపేవారు షావుకార్లు వాటిలో, ఆయనకు నచ్చినవి తీసేవారు అందుకూ్కాడా నా ప్రమేయమేమీ లేదు

'సరే! అప్పుడప్పుడు ఆయన డిన్నర్లకు నన్ను కూడా తీసుకెళ్ళేవారు. అదె నాకు చాలా యిబ్బందిగా ఉండేది. ఆ సొసైటీలో నేను యిమడలేకపొయ్యేదాన్ని లోపలెంత యిష్టం లేకపోయినా, పైకి చిరునవ్వుతో అందరినీ పలుకరించాలి సంతోషంగా కనబడాలి అదొక కృత్రిమ జీవితం. అందులో కొన్ని సంఘటనలు విను.

'ఒకసారి మా నాన్నగారు ఏదో పనిమీద హైద్రాబాద్ వచ్చి, నన్ను చూసేందుకు మా బంగళా కొచ్చారు. ముందుగా కబురు చేసేందుకు వీలులేకపోయింది గావాల్ను, ఆవేళ ఎక్కడో గార్డెన్ పార్టీకి మేము వెళ్ళాలి ఆరు గంటలకే తయారయ్యాము కారెక్కబోతుండగా నాన్నగారు టాక్సీనుండి దిగారు నేనొక్క ఉదుటున ఆయన దగ్గరకు పరుగెత్తాను నేను హైద్రాబాదు వచ్చిన తరువాత ఆయన నన్ను చూడటం అదే మొదటిసారి నా అలంకరణ చూసి నాన్నగారు తెల్లబోయ్యారు అప్పుడు సిగ్గుతో నేనెంత కుంచించుకు పొయ్యానో వర్ణించలేను. ఏమనుకున్నారో ఏమో, 'మీరెక్కడికో వెళ్తున్నట్టున్నారు నేను మళ్ళీ వస్తాను' అంటూ టాక్సీ దగ్గర కెళ్ళారు దానికితోడు శేఖర్ ముందుకొచ్చి, 'సారీ' మామగారూ! సరోజ ఈ పార్టీ కెళ్ళాలని చాలా రోజులుగా ప్లాన్ వేసుకుంది ఆమెను నిరుత్సాహ పరుచలేము. మీ కభ్యంతరం లేకపోతే ఈ పూట కిక్కడే ఉండండి వంటవాడూ బట్లరూ ఉంటారు మీకేమీ యిబ్బంది ఉండదు' అన్నారు

నాన్నగారు వంటవాణ్ణీ, బట్లరునూ చూసేందుకొచ్చారా? అసలా పార్టీని గురించి నా కప్పుడే తెలిసింది శేఖర్ అతి సులువుగా బొంకగలడన్నమాట! 'ఫరవాలేదు' అంటూ అదే టాక్సీలో నాన్నగారు వెళ్ళి పొయ్యారు ఆ క్షణంలో శేఖర్‌ని నేనెంతగా ద్వేషించానో చెప్పలేను ఇతనికి నేనే మపచారం చేశానని నన్ను కోరి పెళ్ళాడి ఈ విధంగా హింసిస్తున్నాడని పించింది కోపంతో, 'అదేమిటి అలా చేశారు? రాక రాక వచ్చిన నాన్నగార్నలాగేనా పంపడం?' అన్నాను అలా అతనికి ఎదురు తిరగడం అదే మొదటిసారి

'షటప్! లైమవుతూంది పద! నో డిగ్నిటీ పాడూ లేకుండా ఆయన్ను చూడగానే పరిగెత్తావు ఆయన మాత్రం కబురు చేయకుండా అలాగేనా రావటం?' నన్ను తోసి గదిలోకి పోయారు.

నౌకర్లూ, కారు డ్రైవరూ అంతా చోద్యంగా చూస్తున్నారు మారు మాటాడక గుడ్లనీరు కుక్కుకుంటూ కారెక్కాను

నౌకర్ల ముందు జరిగిన పరాభవానికన్నా, నాన్నగార్నావిధంగా పంపడం నాకు చాలా బాధనిపించింది. ఆయన నన్నేవిధంగా అర్థం చేసుకుంటారు! నా వేషాన్నీ, అలంకారాలనూ చూసి ఏమనుకుంటారు? ఆయనతో మనసారా నా పరిస్థితి చెప్పుకునే అవకాశం లేదు గదా, కనీసం రెండు ముక్కలు— అమ్మెలాఉంది అని అడిగేందుకు కూడా నోచుకో లేదా అని దుఃఖం కట్టలు త్రెంచుకొచ్చింది అతి బలవంతాన పైకి రేడవకుండా కూర్చున్నాను అయ్యా! ఆ పార్టీ నా ప్రాణానికో పెద్ద శిక్ష లాటిది

తోటలో గొడుగుల్లా పెరిగింపబడ్డ చెట్ల చుట్టూ టేబుళ్ళూ, కుర్చీలూ చక్కగా అమర్చారు ప్రతి చెట్టుకూ, రంగు రంగు ఎలెక్ట్రిక్ బల్బులు వివిధాకారాలల్లో కట్టబడి ఉన్నవి అలంకరణ చాలా బాగున్నది దానికి తోడు స్త్రీలు వివిధాలంకరణలతో ఆ తోటకు శోభ తెచ్చారు పురుషులంతా ఈవెనింగు సూట్లతో చూడ ముచ్చటగా నున్నారు మల్లెపువ్వుల్లాటి తెల్లని దుస్తుల్లో బట్లర్లు కూడా ఆ గార్డెన్‌కో విధమైన అందాన్నే తెచ్చారు మైకులో పాశ్చాత్య సంగీతం వినవస్తున్నది. దెబ్బతిన్న నా మనస్సుకు కాస్త ఊరట కలిగింది పాట వింటూ నా చేతిలోని డ్రింకును కొద్ది కొద్దిగా చప్పరిస్తూ కూచున్నాను ఆలోచనలన్నీ అమ్మా, నాన్నగార్ల మీదకు మళ్ళాయి అమ్మ దగ్గరకు వెళ్ళే అవకాశ మెప్పటికైనా వస్తుందా అనుకున్నాను మా వాళ్ళ కెన్నడైనా ఉత్తరమంటూ వ్రాస్తే అది ఆయన ద్వారా వెళ్ళవలసిందే నాకై నేనే పనీ చేసేందుకు లేదు ఇక్కడికొచ్చిన కొత్తలో 'నాకు తోచడంలేదు మహిళామండలిలో చేరుతాను' అన్నాను. ఇష్టమన్నారు

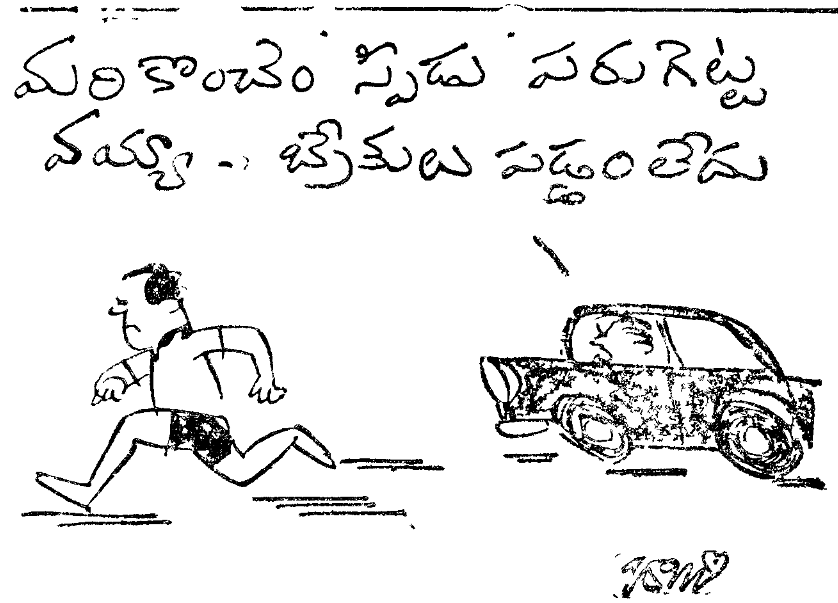

ఈ జన్మ కిది చాలు

పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలూ, వెర్రి వెర్రి వేషాలూ వెయ్యకు అక్కడ చేరే వాళ్ళంతా చౌకబారు రకాలు తెలుసా!' అని గద్దించారు నిజమే ననుకున్నాను ఇక నాకు కాలక్షేపమెలా బయటి ప్రపంచంతో నాకే సంబంధంలేదు. ఒకసారి సాహసించి, పార్టీలల్లో తరచూ కలిసే మిసెస్ జాధవా యింటికెళ్ళాను, ఆమెతో స్నేహం చెద్దామని అక్కడ అనుకోకుండా చాలా ఆలస్యముంది భర్త వచ్చిన తరువాత కారులో డ్రాప్ చేస్తాము ఉండమని బలవంతం చేయగా విని ఉండిపొయ్యాను కానీ, ఆయన అయిదు గంటల వేళ అర్జంటు పని తగిలి కొంచెం ఆలస్యంగా వస్తానని ఫోన్ చేశారు దానితో నాకు చాలా కంగారయింది టాక్సీని పిలిపిస్తానని ఆమె చెప్తూన్నా వినకుండా బస్సులో వచ్చేశాను బస్సు దొరికి, యిల్లు చేరేసరికి బాగా పొద్దుపోయింది ఆయన వాకిలి కడ్డంగా నుంచుని చేతులు రెండూ చెరో తలుపుకూ ఆనించి, 'ఎక్కడ కెళ్ళావు? ఎవర్నడిగి వెళ్ళావు?' అని పెద్దగా గర్జిస్తున్నారు తోటమాలీ, లిజ్జీ, యింట్లో మిగతా నౌకర్లూ అంతా చేరారు నేనొక అపరాధిలా, వరండాలోనే నిలబడి ఆయన ప్రశ్నలకు సమాధానాలివ్వవలసి వచ్చింది అంతమంది ముందరా

"నీకు స్నేహానికి ఆ రంకుముండ తప్ప మరెవ్వరూ దొరకలేదా? నాకెందుకు చెప్పలేదు? ఒక పాచి పని ముండలా బస్సులో వెళ్ళి నడచి వస్తావా? పేడ మొహం నువ్వూనూ" ఎవరైనాతే ఆయన ఆవిధంగా తిట్టాలో ఆమెతో ఆయన చాలా చనువుగా పార్టీలల్లో మాట్లాడటం నేను చాలాసార్లు చూశాను పైగా మిసర్ జాధవా ఈయన స్నేహితులు కూడా ఇక బస్సులో వెళ్ళిరావడంవల్ల ఆయన కంటికి నేనొక పాచి పని మనిషిలా కనబడితే బస్సుల్లో వెళ్ళే మిగతావారంతా ఆయన దృష్టిలో ఎలా గుంటారో ఊహించుకోవలసిందే డబ్బూ, డబ్బును బట్టి వచ్చే హోదా మనిషి నెంతవరకు దిగజార్చగలవు! ఒకర్ని గూర్చి మరొకరికి సదభిప్రాయాలు లేకపోయినా, స్నేహితుల్లాగా నటించడం కూడా ఈ ఫాషనబుల్ సర్కిల్స్‌లో పరిపాటి అని ఆనాడర్థమయింది వీళ్ళు మనిషిని మనిషిగా గ్రహించలేరు స్నేహం, మమతా, సానుభూతీ, గౌరవం మొదలైన పదాలు వీరి నిఘంటువుల్లో మచ్చుకైనా కనబడవు వీరిని డబ్బూ, హోదా, ఆడంబరమూ, అతిశయమూ ఆకర్షిస్తాయి ఆతరువాత మిసెస్ జాధవా మాయింటికి రెండుమూడు మార్లొచ్చింది నాలుగైదు సార్లు ఫోను చేసి వాళ్ళింటి కాహ్వానించింది కానీ, నేను మళ్ళీ వాళ్ళింటి కెళ్ళలా విసుగేసి ఆమే మానుకున్నది

'సరే! ఆనాటి విషయం విను మిగతా వారంతా నవ్వుతూ తుళ్ళుతూ కాలం గడుపుతూంటే, నేను మాత్రం పాట వింటూ అలాగే ఒక టేబిల్ దగ్గర ఒక్కత్తినీ కూర్చున్నాను కొందరు లాన్‌లో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు మరికొందరు లోపల డాన్సు చేస్తున్నారు

'గుడీవెనింగ్, మిసెస్ శేఖర్!' ఎప్పుడో ఏదో పార్టీలో పరిచయం చేయబడ్డ లెఫ్టినెంట్ కల్నల్ ప్రసాదరావు పలకరిస్తున్నాడు

ఈ ప్రపంచంలో కొచ్చిపడ్డాను

'హలో! నమస్కారమండీ, మిమ్మల్ని మధ్య కలుసుకుని చాలా కాలమైంది' అన్నాను ఏదో మాట్లాడాలి కదా!

'అవునవును ఈ మధ్య తీరికలేక ఎక్కడకూ రావడం లేదండీ మీరిలా ఒంటరిగా ఉన్నారేం? శేఖర్ లోపల డాన్సు చేస్తున్నారు పిలవమంటారా?' అన్నాడు

'ఒద్దండీ' అన్నాను కంగారుగా అది గమనించి ఆయన నవ్వుతూ,

'మీకూ కూడా, ఈ పార్టీలూ, డాన్సులూ అంటే చికాకు లాగుంది. నా వైఫ్ కూడా అంతె ఇంట్లో పిల్లలతో పీస్‌ఫుల్‌గా గడపక అక్కడి కెందు కంటుంది ఎప్పుడో తప్ప సాధారణంగా ఎక్కడికీ రాదు' అతను భార్యను గురించి గర్వంగా చెప్తున్నాడు.

'మాయింటి కోసారి రండి ఆమెకు చదువుకున్న వాళ్ళంటే చాలా అభిమానం సాహిత్యంలో మంచి అభిరుచి మాయింట్లో మంచి లైబ్రరీ ఉన్నది మీకిద్దరికీ బాగా కాలక్షేపం అవుతుంది' ఆహ్వానించాడు

'అలాగే' అన్నానే గానీ నాకు తెలుసు అది వీలు కాదని తరువాత ఆయన నాతో తిలక్ రచనలూ, రవీంద్రుని జీవితమూ, నేతాజీని గురించి ఆయనకున్న అభిప్రాయాలూ మొదలైన విషయాలు చర్చింపసాగారు నా అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేస్తూ నేను కూడా సంభాషణలో పాల్గొన్నాను. ఆ టాపిక్ నాలో నశించిపోయిన ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తింది అలా మాట్లాడుతూ ఆ సాయంత్రం తగిలిన గాయపు తాలూకు బాధను మెల్లిగా మరవసాగాను ఇంతలో మావారొచ్చారు బాగా మైకంలో ఉన్నారు మాటలు కూడా తడబడుతున్నాయి

'హలో! ప్రసాదరావు గారా? ఇక్కడున్నారేం! వీరెవరూ! నో, నా అర్ధాంగా! నో, నో, ప్రసాదరావ్ నేను నిన్ను క్షమించను నా భార్యనంత సులభంగా నీ కొదలను' అంటూన్నారు

నాకు చాలా ఇబ్బందిగా వున్నది లేచి నుంచున్నాను

'కమాన్, డార్లింగ్, ఐకాంట్ లూజ్ యూ' అంటూ నా చెయి పట్టుకు గబగబా కారు దగ్గరకు లాక్కెళ్ళారు అప్పుడు 'డిగ్నిటీ' ఏమయిందో మరి. అతను— ఆ ప్రసాదరావు— ఏమనుకుంటాడు? కారు సాగిపోతూంది

"ఏం! ఆ రావుగాడు నాకన్నా బాగున్నాడా? వాడితో సరసా లాడుతున్నావ్"

నేను మౌనంగా తల్వంచు కూర్చున్నాను. డ్రైవరు ఈ సంభాష కెక్కడ వింటాడో అని నా ప్రాణం వచ్చిపోయింది

'చెప్పవేం! నీ వేషాలు నా దగ్గర సాగవ్, జాగ్రత్త' నా చెంప చెళ్ళు మన్నది కళ్ళు తిరిగినయ్ నా కేడుపు రాలేదు నా మనస్సు మొద్దుబారి పోయింది ఆత్మగౌరవమూ, అభిమానమూ అనేవి ఏనాడో నాలో చచ్చి పొయ్యాయి ఇల్లు చేరాము చచ్చిపోతే బాగుండు ననుకున్నాను కానీ, చచ్చి సాధించే దేముంది నేపోతే ఎవరికి బాధ? నాలాటి మరో భార్య శేఖర్‌కు సులభంగా దొరుకుతుంది ఆనాడు నువ్వన్నావు— చావడాని క్కూడా ధైర్య ముండాలని శేఖర్‌తో గడిపిన ఈ నాలుగేళ్ళూ నన్నో పిరికిదాన్ని చేసేయి. అతను తీక్షణంగా చూస్తే చాలు, ఎక్కడిదాన్నక్కడే గడ్డ కట్టుకుపోతాను అత నొస్తున్నా డనగానే, గుండెల్లో దడా, ఓ విధమైన భయమూ ఏదో తప్పు చేసినందానిలా బెదురూ, భర్తగా అతను నా మీద తన హక్కుల్ని పూర్తిగా వినియోగించుకోగలడు. కానీ భార్యగా నాకే హక్కులూ లేవు.

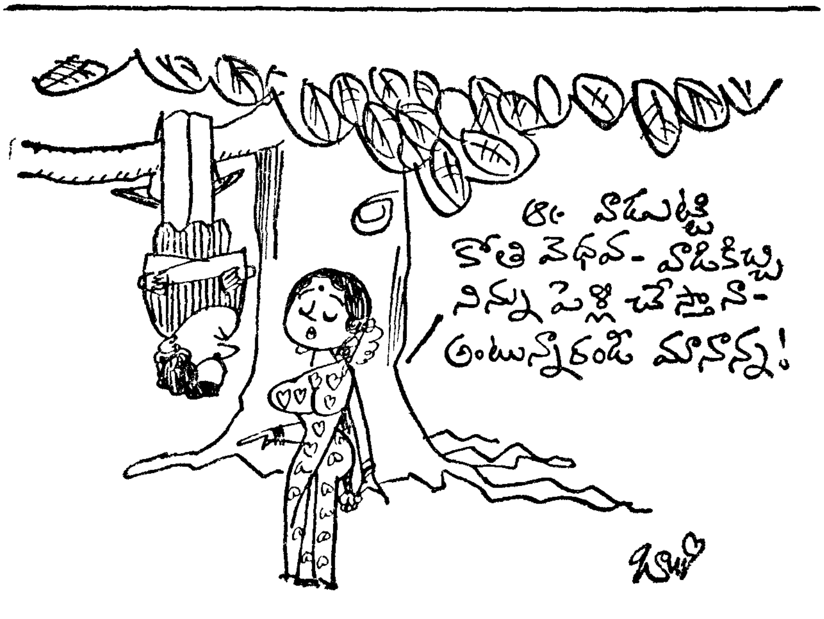

నాకూ ఓ వ్యక్తిత్వమూ, కోరికలూ, అభిరుచులూ ఉంటాయని అతని కెన్నడూ తట్టి ఉండదు నికృష్టమైన ఆ జీవితాన్నుండే పారిపోవాలని ఆ రాత్రే నాకు తట్టింది చెప్పాను కదూ మన ఆఫీసు మేనేజరు ఏవో పనులమీద తరచూ మా యింటి కొస్తేవాడు అతనో రోజు ఈ వేకెన్సీని గూర్చి చెప్తూ, దానికై అప్లై చేసే రకరకాల మనుష్యులను గూర్చీ, వారి జాబ్‌కై ప్రయత్నించే విధానాలను గూర్చీ వర్ణిస్తూన్నాడు ఇద్దరూ నవ్వుకోడం, మిగతా వివరాలూ అన్నీ ప్రక్క గదిలో నుండి నేను విన్నాను శేఖరు పంజా నుండి తప్పించుకుని పారిపోదామన్న కోరికకో ఆకృతి కలిగింది ఇన్నాళ్లూ, ఎక్కడకు పోవడం? ఏమి చేయడం అన్న ప్రశ్నలకో ఆధారం దొరికింది. పూర్వపు పిరికితనమంతా ఏమైందోమరి! మిసెస్ శేఖర్‌గా కాక, మిస్ సరోజగా అప్లై చేశాను అడ్రసు మా యింటి కేరాఫ్‌తో ఉండబట్టి జాబ్ సులభంగానే వచ్చింది. ఆనాడే అడిగాడు మేనేజరు, శేఖరు నీకేమవుతాడని దూరబ్బంధువని చెప్పాను శేఖరు నా కని ఆఫీసులు వెతకొచ్చాడా అన్న నా అంచనా పొరబడింది రాజు తలచుకొంటే దెబ్బలక్కొదవా? శేఖరు తన కున్న పలుకుబడితో, నేనెక్కడున్నా వెతికి పట్టుకోగలడు పొద్దున అతను మేనేజరుతో చెప్పిన మాటలనుబట్టి, నాకు పిచ్చని ప్రచారం చేస్తున్నట్లు తోస్తున్నది ప్రపంచం దృష్టిలో అతను నన్నారాధించే ప్రేమికుడు నేను కృతఘ్నురాలిని ఆ సిరినంతటినీ కాలదన్ని పారిపొయ్యే నీమరాల్ని నా స్నేహితుల ఎదుట అతను నాకు చూపే అభిమానం, గౌరవం చూస్తే ఆశ్చర్యపోతావు

'గిరిజ మా యింటికో సారొచ్చింది నాకు తెలుసు నా కట్టూ బొట్టూ, ఆ అలంకరణలూ నా వాళ్ళెవ్వరూ మెచ్చరని నన్ను చూసి గిరిజ తెల్లబోతే నా కాశ్చర్యమేయ లేదు ఆమెనో పూట మా యింట్లో ఉంచేసి, నా పరిస్థితులన్నీ మనసారా చెప్పుకోవాలనుకున్నాను. నా కోరిక పసిగట్టినట్టుగా మా వారు ఆ రాత్రికే మేము మద్రాసు ప్రయాణమవుతున్నట్లుగా వాళ్ళతో చెప్పి, చాల నొచ్చుకున్నట్లుగా మాట్లాడారు రాక రాక వచ్చిన వాళ్ళను నాలుగు రోజులుంచుకునే అవకాశం కలుగలేదే అని బాధ పడ్డారు అంతా ఉత్తిదే నా కన్నా వాళ్ళనెంతో ఆప్యాయతతో పలకరించి, వాళ్ళ మంచి చెడ్డా కనుక్కున్నారు ఈ సారి తప్పక మా యింట్లోనే బస చేయాలని మరీ మరీ వాళ్ళకు చెప్పారు ఆ కాస్సేపూ నాకు గిరిజతో మాట్లాడే అవకాశమే కలుగ లేదు ఆమె నా గురించి ఎలాటి అభిప్రాయాలతో వెళ్ళిందో నేను సులభంగా వూహించుకోగలను

'ఇప్పుడు చెప్పు నన్నేం చేయమంటావో" ముగించింది సరోజ

రేణుక చెంపలన్నీ తడిసి ఉన్నాయి ఆమె నిశ్శబ్దంగా ఏడుస్తున్నది

'ఈ శతాబ్దంలో కూడా యిలాటి భర్త లుంటారని ఆశ్చర్య మేస్తున్నది కానీ, అది అసంభవం కాదని నీ జీవితం రుజువు చేస్తున్నది నాకో అపోహ ఉండేది, సరూ! భార్యాభర్త లిద్దరూ చదువుకున్న వారైతే యిక ఆ సంసారం స్వర్గతుల్యమేనని మన చదువులు మనుష్యుల స్వభావాలనుగానీ, మనస్సులను గానీ మార్చలేకుండా ఉన్నాయి అందుకే గావాల్సి గాంధిగా రన్నారూ, ఈ రోజుల్లో చదువుకున్నవారి కరుడు గట్టిన హృదయాలు తోటి మానవులపై సానుభూతితో ద్రవించే వరకు మన దేశానికి ముక్తి ఉండదని ఇలాటి శేఖర్లు యింకా ఎంత మందున్నారో! నీకైతే స్వశక్తి మీద ఆధారపడగలవన్న ధైర్యముంది కాబట్టి వచ్చేశావు. ఏ ఆసరా లేనివాళ్ళ మాటేమిటి? ఎంత హేయమైన జీవితాలు మనవి, సరూ!' నిట్టూర్చింది

'నాకు చాలా భయంగా ఉన్నది నన్నేం చేయమంటావో చెప్పిప్పుడు' సరోజ ఆందోళన పడుతూంది

''ఏముంది! రెజిగ్నేషన్ లెటరు నా చేతికివ్వు ఇక నువ్వా ఆఫీసు చాయలకే రాకు వేరే ఎక్కడైనా ప్రయత్నం చేద్దాం కొంచెం ఆలస్య మవుతుందంతే గానీ, నీకున్న క్వాలిఫికేషన్‌కు నీకు జాబ్ దొరకక పోదు''

'ఇక్కడ కూడా వచ్చి ఆరాతీస్తేనో?'

'నిజమే. అయితే ఓ పని చెయ్యి రేపు సాయంత్రం ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో మా అమ్మ దగ్గరకు వెళ్ళు నీ కభ్యంతరం లేకపోతే కాస్త సద్దు మణిగాక జాబ్ విషయం చూసుకుందాం ఈ వూళ్ళోనే ఉద్యోగం చెయ్యాలనేముంది ఇంకెక్కడైనా ట్రై చేద్దాం సరేనా ఇక నిశ్చింతగా ఉండు లే అప్పుడే పదకొండు దాటింది భోంచేద్దాం' ధైర్యం చెప్తూ మెల్లిగా సరోజను వంటింట్లోకి తీసుకు వెళ్ళింది సరోజ మనస్సు కాస్త తేలిక పడింది

కానీ వాళ్ళు తలచినట్లుగా జరుగ లేదు బాగా తెల్లవారక ముందే ఎవరో తలుపు తట్టుతున్నారు. కళ్ళు నులుముకుంటూ తలుపు తెరచిన రేణుక నిశ్చేష్ట అయింది. నిద్రమత్తంతా వదిలింది, తమే చూసిన దృశ్యంతో. సరికొత్త ఎంబాసిడర్ కారు యింటి ముందాగి ఉన్నది ఆఫీసు మేనేజరూ, ఆయన వెనుకనే ఫుల్‌సూటులో ఒకతనూ నిలబడి ఉన్నారు ఆ వ్యక్తెవరో రేణుక సులువుగా వూహించుకో గలిగింది.

'మిసెస్ శేఖర్ మీతో ఉంటున్నట్లు ఆమె ఆఫీసు కిచ్చిన అడ్రసునుబట్టి తెలుసుకున్నాను. వీరు శేఖర్‌గారు' మేనేజరు చెప్తున్నాడు.

రేణుక అప్రతిభురాలైంది తను ఆశ్రయ మిచ్చి ఆదుకున్న సరోజను తనే తన చేతులతో వీళ్ళ కప్పగించాలా? ఆలోచించేందుకు కూడా వ్యవధి లేదే వాకిలి కడ్డుగా నిలబడి రెండు తలుపులనూ రెండు చేతులతో పట్టు కుంది

'ఏమండీ! మా మిసెస్ యిక్కడ ఉన్నదా? ఆమె మనస్సే మధ్య బాగాలేదు హిస్టీరియా. చెప్పా పెట్టకుండా వచ్చేస్తూ ఉంటుంది ఇన్నాళ్ళూ మీరు ఆమెను జాగ్రత్తగా కాపాడినందుకు కృతజ్ఞణ్ని ఆమె అయోమయంగా మీతో ఏమేమో మాట్లాడి ఉండవచ్చును అవన్నీ మతి స్థిరం లేని మాటలని నమ్మి క్షమించండి' నమస్కరించాడు శేఖర్ రేణుక ప్రాన్పడి పోయింది ప్రతి నమస్కారం చేయాలని కూడా తోచలా.

కొద్ది క్షణాల తరువాత సరోజ ఆ కారులో, వాళ్ళతో వెళ్తూంటే, రేణుకకు దుఃఖ మాగింది కాదు మంచం మీద బోర్లాపడి ఎంతసే పేడ్చిందో. ఆ తరువాత దిండు క్రింద దొరికిన కాగితంలో యిలా ఉంది

'రేణూ! ఇక నేను వాళ్ళతో వెళక తప్పదు. నా బాధ నీతోనైనా చెప్పుకో గలిగినందుకు నా కిప్పుడు చాలా తేలికగా ఉన్నది నే నెక్కడున్నా, నాకై కన్నీరు కార్చే వ్యక్తొక రున్నారన్న తృప్తి చాలు నాకీ జన్మకు బహుశా, నేనెక్కువ కాలం జీవించబోను ఇదే నా నిశ్చయం.'

ప్రేమతో సరోజ